

5 Oktyabr Beynəlxalq Müəllimlər Günüdür

Bilik dünyasının bələdçiləri

5 oktyabr hər birimizin həyatında ömürlük iz qoymuş, bizə bilik öyrətmiş, tərbiyə vermiş müəllimlərin günüdür. Uşaqlığın çətin imtahanlarından gəncliyin mürəkkəb sınaqlarına qədər hər addımda arxamızda dayanan, bəzən sərt bir xəbərdarlıq, həlim bir gülümsəmə, bəzən də, sadəcə, “sən bacararsan” kəlməsi ilə bizə düz yol göstərən əziz müəllimlərin bayramıdır. Müəllim insan, vətəndaş yetiştirir, bizə bilik verməklə yanaşı, ağıllı, dürüst, mübariz olmağı da öyrədir. İnsan həyatının hansı mərhələsində olursa-olsun, bu cümlə həmişə yadında qalır: “Müəllimim belə demişdi...”

“Yetirmələrim qəlbimi nurlandırır”

Zabit Zamanov 33 ildir tarix müəllimidir. 18 il Mingəçevirdəki 9 sayılı orta məktəbdə çalışıb. Onun dərslər otağı şəhidlərin rəsmləri ilə bəzədilib, hər şəkildə fərqli hekayə danışır. Müəllim buranı yaddaş məbədinə çevirib. Dərsə başlamazdan əvvəl baxışlarını şəhidlərin portretlərinə yönəldir, sonra şagirdlərinə deyir: “Uşaqlar, tarix bizim kimliyimizdir. Keçmişini bilən gələcəyini daha aydın görəcək”.

Zabit müəllimin baxışlarında illərin təcrübəsi, səbrin və fədakarlığın izləri var. Hər cümləsində vətəni məhəbbət, insana dəyər və həyata minnətdarlıq duyulur. Onu dinləyəndə insan anlayır ki, bu sözlərin arxasında bir ömürlük xidmət dayanır – təhsilə, millətə, tarixə. Xatirələri və həyatdan aldığı dərslərin özü də bir tarixdir.

– Özümü haqqında danışmaq bir az çətin-dir. Müəllimlik isə ilahi sevgidir. Uşaqlıqdan tarixə böyük marağım olub. Şagirdlərimə deyirəm ki, oxumaq sizin birinci vəzifənizdir, bədii kitablardan uzaq düşməyin. Biz orta məktəbdə illərdən çox kitab oxuyurdunuz, hətta daha böyük mövzuları əhatə edən kitablara müraciət edirdik. Uşaqlıqdan tarixi dərinədən öyrənmək və öyrətmək həvəsi məndə çox güclü idi.

Mən Xankəndinin son tələbələrindən biri olmuşam. Amma təəssüf ki, təhsilimi Xankəndidə davam etdirə bilməmişdim. Çünki məlum hadisələr nəticəsində 1988-ci ildən etibarən erməni vandalları bizi universitetdən qovdular. İkinci kursu Gəncədə oxumağa məcbur olduq. Həmin illər Milli Oyanış dövrünə təsadüf etdi. Üçüncü kursdan isə biz Şuşaya gəldik. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Şuşa filialı fəaliyyət göstərirdi, müəllimlərimiz də oraya köçdü və biz təhsilimizi davam etdirdik. O illərdə baş verən hadisələrin də birbaşa şahidi olduq. Həyatımız çox çətin idi: bəzən vertolyotlarla, bəzən hərbi maşın karvanları ilə gedib-gəlirdik. Axırncı imtahanlarımızı da Ağcabədidə verdik və müəllim adını qazandıq. Tarixi Zəfərimizdən sonra həmin universitetə daxil olan ilk tələbələrə bir qismini də məhz mən hazırlamışam. Şagirdlərim ali məktəbə qədəm qoymada onlarla birlikdə doğma yurdunda qoydum, həmin binanın pilləkənlərindən bir daha qalxdım, o günlərin xatirəsini yaşadım.

Baş verən hadisələrin çoxunu şagirdlərimlə bölüşməmişəm, çünki o günlərdən danışmaq mənim üçün həmişə ağır olub. Jurnalist Salatin Əsgərova şəhid olanda cənazəni Şuşa məscidindən biz yola saldıq.

Keçirdiyim əzablı həyat, həyəcanlar təsirsiz ötüşmədi. 18 il müəllim işlədim tələbə vaxtı. Gözlərimdəki problem artdı və məktəbə gedib-gəlmək çətinləşdi. Uşaqlar qolumdan yapışırdılar ki, rahat hərəkət edə bilim. Həmişə özümü o sevginin mərkəzində görmüşəm. Mənim üçün böyük xoşbəxtlikdir ki, keçmişdə dərs dediyim şagirdlər indi də yolda-izdə qarşıma çıxanda, üzvlərini görə bilməsəm də səslərindən gözlərindəki sevinci hiss edirəm və onlar “müəllim, biz sizinlə fəxr edirik, qürur duyuruq” sözünü deməkdən heç vaxt yorulmurlar.

Keçmiş şagirdlərimdən biri Vüsalə Məmmədova bu yaxınlarda qızı ilə yanıma gəlmişdi. Deyirdi ki, Mingəçevirə gələn kimi ilk siz yadıma düşdünüz. Müəllim üçün bundan böyük xoşbəxtlik ola bilərmi? Şagirdlərim müxtəlif ölkələrə gedəndə, gördüklərini mənə danışanda, elə bilirəm, özüm də həmin yerləri gəzirəm, o məkanlarda oluram. İnsan üçün ən gözəl hisslərdən biri öz fəaliyyətindən zövq almaqdır. Hər birimizin daxilində görünməz tərəzi var. O tərəzi insanı öz vicdanı ilə ölçür. Bəzən təvazökarlıqla özüne baxırsan, bəzən də işlərinin yükünü, dəyərini sorğulayırsan. Əgər o tərəzi sənə pıçıldayırsa ki, gördüyün işlər faydalıdır, insanların həyatına işıq salır – deməli, sən doğru yoldasan, həyatın da, ömrün də hədəf getmir. Mingəçevirin hansı küçəsində addım atsam, mənə tanıyırlar. Hər idarədə, hər müəssisədə şagirdim çalışır. Keçmiş şagirdlərim indi öz övladlarını yanıma göndərirlər. Bu, müəllim ömrünün ən böyük bəhrəsidir. Ailəm də mənə sevinc bəxş edir. Oğlum həkimdir, çalışır, qızım musiqi müəllimidir, hər biri artıq ailəlidir.

Xoşbəxtlik budur ki, evə gedəndə iş üçün darıxırsan, işə gedəndə isə ev üçün. Mən də məhz belə bir həyatı yaşayıram. İş mənim üçün arzuolunan dünyadır. Şagirdlərimlə görüşlərim, qaynar həyat, mübarizə, mübahisə, iş, ən əsası isə öyrənmək. Həyatımızın devizi də budur – latınlar dedi ki: “Öyrənmək öyrənmək”. Mən indi də öyrənirəm, öyrənməkdən də, öyrətməkdən də zövq alıram.

“Ən böyük mükafatım şagirdlərimin uğurudur!”

Natavan Nəsirova ötən əsrin 80-ci illərində Qərbi Azərbaycanda ibtidai sinif müəllimi olub, yüzlərlə şagirdə oxuyub-yazmağı öyrədir. Bakının Nərimanov rayonundakı məktəb-liseydə çalışan qocaman müəllim bu gün də cəmiyyətə faydalı, vətənpərvər gənclər yetiştirir. Müəllimlərin peşə bayramı ərəfəsində həmsöhbət olduğumuz Nərimanov rayon Məktəb liseyində çalışan Natavan müəllim çoxillik fəaliyyəti ilə bağlı xatirələrini bizimlə bölüşdü:

– 80-ci illərin əvvəlləri idi, ilk dəfə sinifə daxil olanda həm inamlı, həm də həyəcanlı idim. Uşaqlar çöhrələrində sevinc, gözlərində maraqla mənə baxırdılar. Həmin gün bir şagirdim dərs boyu qələmini “itirir”, mən də hər dəfə ona yenisini verirdim. Sonradan bildim ki, sadəcə diqqət çəkmək üçün belə edirmiş. Belə xatirələrim həddindən çoxdur. Məsələn, sinifdə yan-yanə oturan iki şagirdim həmişə bir-biri ilə maktublaşırdılar. Onlara heç vaxt sərt reaksiya vermirdim, uşaq olsalar da hisslərinə hörmətlə yanaşırdım. İllər sonra ailə qurdular və bir gün kiçik qızları ilə birlikdə mənim yanıma gəldilər. O an mən çox kövrəldim – bax bu, müəllim üçün sözlə ifadə olunmayan xoşbəxtlikdir.

Bir şagirdim də çox utancaq idi, dərs danışmağa belə çəkinirdi. Mən ona daha çox diqqət göstərir, sıx ünsiyyət qururdum. Universitetə qəbul olanda mənə görməyə gəlmişdi, müəllim olacağımı dedi. Müəllim üçün bundan böyük xoşbəxtlik ola bilərmi?

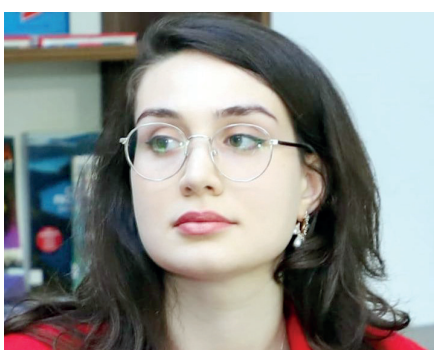
Dövr, tələblər, şərait daimi dəyişsə də, müəllim hər zaman nümunə olub. O vaxtlar uşaqlar və müəllimlər üçün imkanlar məhdu idi, amma şagirdlərin diqqəti dərsə daha çox yönəlirdi. İndi isə texnologiya inkişaf edib, uşaqlar internet vasitəsilə çox məlumat əldə edə bilirlər. Amma bu, həm üstünlük, həm də problemlər yaradır. Çünki indi onların diqqətini dərsə cəlb etmək daha çətinidir. Bu günün müəllimi yalnız bilik verən deyil, həm də psixoloq, motivator, dost olmalıdır.

Mənim üçün ən böyük mükafat şagirdlərimin uğurudur. Onların həkim, mühəndis, hüquqşünas, müəllim kimi peşələrə yiyələndiklərini görəndə qürurlanıram. İllər sonra rastlaşanda “müəllim, mənə tanıdınız mı?” deyər soruşanda ürəyim dağa döndür. Hətta övladlarını da mənim sinfimə yazdırırlar olub. Bu, mənim həyatda aldığım ən böyük mükafatdır.

Bir dəfə məktəbdə təşkil etdiyimiz yeni il tədbirində uşaqlardan biri evdən atasının köhnə qol saatını gətirmişdi. “Müəllimə, Şaxta baba bunu sizə hədiyyə edir” - dedi. O sadə hədiyyə mənim üçün ən qiymətli xatirədir. Çünki uşaqların o saf və təmiz sevgisi heç nə ilə müqayisə olunmur.

Gənc müəllimlər bilməlidirlər ki, bu peşə sadəcə iş deyil, missiyadır. Səbirli olmaq, hər uşağı fərdi şəkildə tanımaq lazımdır. Müəllim uşağın qəlbinə yol tapsa, dərs də, tərbiyə də uğurlu olar. Müəllimin ən böyük uğuru odur ki, o, yalnız riyaziyyatı, yazını öyrətmir, həm də həyat dərsləri verir.

Mən özümü xoşbəxt hesab edirəm. Çünki hər gün balaca uşaqlarla birlikdə olmaq, onların böyüməsinə şəhidlik etmək həyatımın ən gözəl anlarıdır. İbtidai sinif müəllimi olmaq bağbanlığa bənzəyir – balaca toxumları torpağa əkir, onları sevgi ilə böyüdürsən və illər sonra bar verdiyini görürsən. Mənim xoşbəxtliyim də elə budur.

“Mən dünyaya müəllim olmaq üçün gəlmişəm”

Ali təhsili jurnalistika ixtisası üzrə olan, 22 yaşından pedaqoji fəaliyyətə başlayan, Azərbaycan Dillər Universitetinin jurnalistika fakültəsində dərs deyən Günel İlqar isə bildirdi ki, müəllim yalnız bilik vermir, həm də gələcəyə yol göstərir:

– Yeni nəslə bilik və təcrübəni ötürmək, onların peşəkar inkişafına dəstək olmaq arzusu mənə müəllimliyə gətirdi. Müəllimlik uşaqlıqdan mənim nəzərimdə ən üstün peşə olub. Kiçik yaşlardan anamın, babamın bu peşə haqda necə hörmətlə, sevgiylə danışdıqlarını şahidi olmuşam. Jurnalistika ixtisasını öz istəyimlə seçsəm də, müxtəlif media qurumlarında çalışsam da müəllimliyə olan sevgim mənə sinif otaqlarına dərs deməyə çəkilir gətirdi.

Mark Tven deyib ki, insan həyatında iki vacib gün var. Birisi dünyaya gəldiyi, digəri isə dünyaya nə üçün gəldiyini anladığı gün. Mən də bir gün anladım ki, dünyaya müəllim olmaq üçün gəlmişəm.

Mən Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinin məzununu olmuşam. Magistraturanı da Dan Masonun Azərbaycanda yaratdığı proqramla öz ixtisasım üzrə bitirmişəm. Orta məktəbə 5 yaşında başladığım üçün 16 yaşında universitetə daxil olmuşam və 17 yaşından ar-

tiq çalışmağa başlamışam.

Tələbələrimlə yaş fərqi çox az olduğu üçün onlarla münasibət qurmaq, həm dost, həm də müəllim rolunu balanslaşdırmaq asan və gözəl idi. Amma 22 yaşında müəllim olmağın başqa çətinlikləri də var idi.

Artıq ölkəmizdə gənc müəllimlərin də sayı gündən-günə artır, dövlətimizin gənc kadrlara yaratdığı şərait, imkanlar, onlara olan etibar çox sevincdirici haldır. Cəmiyyətin gənc müəllimlərin istedadına, savadına inamının artması da onları ruhlandırır və daha uğurlu fəaliyyətlərinə zəmin yaradır.

Müəllimlik məsuliyyəti və şəxsi mənə daim yenilikçi olmağa, dərslərimi maraqlı və faydalı etməyə həvəsləndirir. Onların uğurları mənim üçün şəxsi nailiyyətə bərabərdir. Dərs dediyim tələbələri sabah hansısa media qurumunun peşəkar jurnalisti kimi görmək əlbəttə ki, bir müəllim kimi mənə çox qürurlandırır. Müəllimliyin ən sevdiyim tərəflərindən biri də budur.

Jurnalistika mənə məsuliyyətli, diqqətli və empatik olmağı öyrətdi. Müəllimlik isə göstərdi ki, həyat boyu öyrənmək və inkişaf etmək heç vaxt bitmir. Mövlanın bir sözü var: Nə dediyin yox, necə dediyin vacibdir. Amma təhsildən söhbət gedirsə, nə dediyin də, necə dediyin də vacibdir. Çünki nəyi necə demək müəllimin pedaqoji proqramıdır. İlk növbədə tələbələrə dost kimi yanaşıram. Bildiklərimi onlara öyrətdikcə, gerçəkliyinə bir daha əmin olur və daha inamlı, güclü oluram.

“Müəllim uşaqları sevməli, fənnini sevdirməlidir”

Hazırda təqaüddə olan Rəna İbadova 1974-cü ildən tarix fənnini tədris edib. Rəna xanım deyir ki, müəllim ailəsində böyüməmişəm, amma uşaqlıqdan müəllim haqqında deyilən dəyərli sözlər onda bu peşəyə xüsusi maraq oyadıb:

– Məktəb illərində unudulmaz müəllimlərim olub. Onların fədakarlığı, bizə verdikləri tərbiyə və bilik peşə seçiminə təsir göstərdi, qərar verdim ki, mən də mütləq müəllim olmalıyam. Bu sevgidən doğan arzu mənə tarix müəllimliyinə gətirdi. Mənim üçün müəllimlik bütün peşələrdən üstündür. Müəllim olmaq istəyənin insan unutmamalıdır ki, onun qarşısında sadəcə şagird yox, gələcəyin qurucusu oturur. Millətini, vətəni sevmək hər bir müəllim öz işinin məsuliyyəti kimi dərinədən dərk etməlidir. Müəllim uşaqları sevməli, dərs dediyi fənni sevdirməli və hər bir şagirdi vətənpərvər, məsuliyyətli vətəndaş kimi yetidirməlidir.

Şagirdlər müxtəlif ailələrdən gəlirlər, hər birinin qavrama qabiliyyəti fərqlidir. Bəzən sinifdə sağlamlıq imkanları məhdu olan uşaqlar da olur. Onlarla işləmək, onların diqqətlərini dərsə yönəltmək çox çətinidir. Müəllim yalnız dərs kitabı ilə kifayətlənməməli, uşağın maraq dairəsinə uyğun digər mənbələr də tapmalıdır. Mən dərsə başlamazdan əvvəl mövzuya aid müxtəlif suallar verir, sinifdə müzakirələr aparıram, oyunlardan, qrup işlərindən istifadə edirəm. Bu zaman uşaqlar fəallaşır, dərs daha maraqlı keçir və yadda qalır.

Bir dəfə imtahan keçirirdim. Şagirdlərin hamısı suallara diqqətlə cavab yazırdı, mən də sinifdə gəzib onlara nəzarət edirdim. Birdən gördüm ki, yaxşı oxuyan, lakin bir o qədər də həyəcanlı olan şagirdim vərəqinə heç nə yazı bilmir. Sualı yaxşı bildiyinə əmin idim, çünki dərsdə bu mövzuya həmişə həvəs göstərirdi. İmtahanın sonunda kağızı götürəndə isə gördüm ki, cavab yerinə belə yazmışdı: “Müəllim, mən bu mövzunu yaxşı bilirəm, amma həyəcanlandım. Siz mənə yaxşı tanıyırsınız, cavabıma 5 yazın”.

O kağızı oxuyanda istər-istəməz gülümsədim. Çünki bir tərəfdən uşağın səmimiyyəti mənə təsirləndirdi, o biri yandan onun məndən necə insaf istədiyini gördüm. Onu yanıma çağırıb dedim: – sən dərslərdə, həqiqətən, çalışqan olmusan, amma imtahan-da da biliklərini göstərmək vacibdir. Gəl, indi sənə bir şans verirəm, mövzunu şifahi olaraq danış. Əvvəlcə yenə həyəcanlandı, amma sonra mövzunu o qədər yaxşı danışdı ki, mən ona “5” yazdım. O şagird illər sonra universitetə qəbul olundu və mənimlə görüşəndə həmin hadisəni xatırlayaraq dedi: “Müəllim, yazdığınız “5” mənə çox həvəsləndirdi və daha güclü kömək elədi!”.

Valideynlərlə münasibətlər isə bəzən çətin olur. Çünki onlar çox zaman övladlarının çatışmayan xüsusiyyətlərini qəbul etmək istəməzlər, axı, hər kəs üçün öz uşağı ən ağıllı, ən yaxşıdır. Lakin müəllim kimi biz həm onların güclü, həm də zəif tərəflərini görürük. Mən çalışıram valideynlərlə açıq danışım, hər şeyi səmimi şəkildə izah edirəm. Çünki müəllim və valideyn əməkdaşlığı etməsə, uşağın inkişafı da tam olmayacaq. Elə buna görə də müəllimlik sadə iş deyil, böyük məsuliyyət tələb edir. Amma hər bir şagirdin uğuru və minnətdarlığı illərlə yorğunluğunu unutdurur.

**Fidan ƏLİYEVA,
Ləman TƏHMƏZ**

XQ